

Запотоцький Сергій Петрович,
доктор географічних наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна, e-mail: zapototsk@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3515-4187

Тищенко Світлана Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент

Поліський національний університет, м. Житомир, Україна.
e-mail: kadiss@ukr.net, ORCID:0000-0001-5650-5575

СУЧАСНА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ РЕКРЕАЦІЙНО ЗНАЧЕННЯ МІСТА ЖИТОМИРА

Мета. Метою статті є сучасна оцінка земельного фонду рекреаційного значення в місті Житомирі, процес формування та використання зон відпочинку та їх характеристики.

Методика. При написанні статті використовувалися такі методи як аналіз, синтез та узагальнення, системний та графічний методи. Інформаційною основою для досліджень є праці вітчизняних науковців, геоінформаційні технології (ГІС) на основі програми ArcGIS PRO та R, данні генерального плану міста, та офіційні документи.

Результати. У статті розглянуто основні особливості сучасного формування, розвитку та використання територій відпочинку міста Житомира. Досліджено актуальність використання земель для рекреаційного значення в місті та показано їх необхідність та значення. Окреслене розмежування території міста на функціональні зони, допомагають вирішувати проблеми міста та їх виявлення. Проаналізовано сучасний стан рекреаційних зон міста та інвестиційних майданчиків, що знаходяться в процесі будівництва.

Наукова новизна. Проаналізовано туристично-рекреаційні ресурси та рекреаційні об'єкти. Здійснено аналіз функціональних зон міста, для визначення оцінки особливості розвитку рекреаційних зон. Виявлено ряд проблем рекреаційного значення.

Практична значимість статті визначається можливістю використання результатів дослідження працівниками закладів рекреації та туризму міста Житомира, а також під час освітньої та просвітницької діяльності населення.

Ключові слова. земельний фонд рекреаційного значення, місто, рекреація, міські рекреаційні зони, зелені території.

Zapototskyi Sergii,
Doctor of Geographical Sciences, Professor
Tyshchenko Svitlana,
Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail:
e-mail: zapototsk@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3515-4187
Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine.
e-mail: kadiss@ukr.net, ORCID:0000-0001-5650-5575

CURRENT ASSESSMENT OF THE LAND FUND OF RECREATION VALUE OF THE CITY OF ZHYTOMYRA

Purpose. The purpose of the article is a modern assessment of the land fund of recreational value in the city of Zhytomyr, the process of formation and use of recreation areas and their characteristics.

Methods. When writing the article, such methods as analysis, synthesis and generalization, system and graphic methods were used. The information base for research is the works of domestic scientists, geoinformation technologies (GIS) based on the ArcGIS PRO and R programs, city master plan data, and official documents.

Results. The article examines the main features of the modern formation, development and use of recreation areas in the city of Zhytomyr. The relevance of the use of land for recreational purposes in the city has been studied, and their necessity and importance have been shown. The delineation of the city territory into functional zones helps to solve the city's problems and identify them. The current state of the city's recreational areas and investment sites under construction is analyzed.

Scientific novelty. Tourist and recreational resources and recreational facilities were analyzed. An analysis of the functional zones of the city was carried out to determine the assessment of the peculiarities of the development of recreational zones. A number of problems of recreational importance have been identified.

The practical significance of the article is determined by the possibility of using the research results by employees of recreation and tourism establishments in the city of Zhytomyr, as well as during educational and educational activities of the population.

Keywords. land fund of recreational value, city, recreation, city recreation zones, green areas.

Постановка проблеми. Рекреація є однією із найбільш прибуткових галузей світового господарства, що інтенсивно розвивається. Вона відіграє важливу роль у вирішенні багатьох соціальних проблем. Місто Житомир багате на природну та культурну спадщину, регіональну, різноманітність традицій та форм природокористування, а також має реальні перспективи, для того щоб стати одним із найбільш привабливих місць для рекреантів з інших регіонів. Природні та

соціально-економічні ресурси міста Житомира дозволяють створювати міські рекреаційні зони на околицях міста, формуючи екологічний каркас та реалізуючи право на відпочинок мешканців багатьох районів міста. Сучасна оцінка земельного фонду необхідна для виявлення потенціалу можливостей та обмежень рекреації, а також для розробки системи проектувальних та економічних рішень щодо територіальної організації рекреаційного комплексу. Тільки така оцінка може дати об'єктивну картину рекреаційного потенціалу міста та ступінь конкурентоспроможності туристичного продукту, створюваного на його базі. Саме тому, дослідження сучасної оцінки земельного фонду рекреаційного значення міста є дуже актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями щодо дослідження розвитку міст, рекреації в місті, рекреаційного природокористування та рекреаційних ресурсів присвячено багато праць українських науковців. До них слід віднести: Мезенцев К. В., Провотар Н. І., Гнатюк О. М. (Мезенцев, 2020), Запотоцький С. П. (Запотоцький, 2023), Фоменко Н. В. (Фоменко, 2007), Пашенцева Г. В. (Пашенцева, 2011), Черчик Л. М. (Черчик, 2006), Мусієнко М. М., Серебряков В. В. та інш. (Мусієнко, 2004) тощо.

Відповідно до Житомирської області, є наукові праці де здійснена характеристика рекреаційного та туристичного потенціалу Беркова О.П. (Беркова, 2018), Камінецький В. В. (Камінецький 2018) тощо. В їх працях особливий акцент зроблено на проблемах та оцінці рекреаційно-туристичного потенціалу, а саме питання використання земель рекреаційного призначення не досліджено. Отже, тема є актуальною та потребує детального дослідження.

Формулювання мети статті. Мета даної роботи – оцінити особливості формування, використання та розвитку зон відпочинку на сучасному етапі розвитку міста (рекреаційні зони), проаналізувати сучасні діючі та інвестиційні рекреаційні зони території.

Вклад основного матеріалу. Управління земельним фондом з метою туристично-рекреаційної діяльності в місті Житомирі здійснюється відповідно до державного законодавства у сфері землекористування, що відповідає принципам державної політики в галузі туризму і рекреації та характеризується відповідними природоохоронними обмеженнями.

В українському законодавстві в законі України «Про землі рекреаційного призначення» (Земельний кодекс України) визначено, які землі слід віднести до рекреаційних, тобто ті землі де організовується відпочинок для населення, організація різних спортивних заходів а також розвиток та функціонування туризму. Також здійснено класифікацію земель, що використовуються для рекреації (рис. 1.)

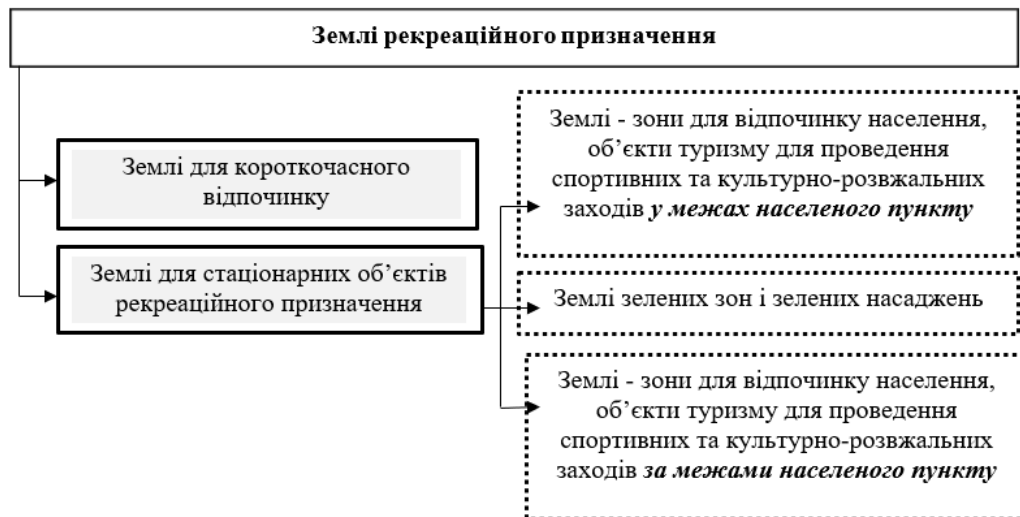

Рис. 1. Класифікація земель рекреаційного призначення

Таким чином, земельний фонд з його рекреаційно-туристичним потенціалом можна розглядати з різних позицій який є базою для формування та розвитку різних видів як рекреації так і туризму.

У найширшому тлумаченні під рекреаційними територіями розуміються райони чи зони, що спеціально для цього підготовлені де є обслуговування кваліфікаційного персоналу, що використовують масовий відпочинок населення. Основною вимогою до рекреаційної території найчастіше виступає наявність сприятливого поєднання клімату та водойм, рельєфу та рослинності,

культурно-історичних чи унікальних пам'яток. В законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (Про благоустрій населених пунктів : Законом України) виокремлюються певні території рекреаційного значення тобто зони: «ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму». На таких територіях діють курорти та бази оздоровчого, спортивного, екскурсійно-пізнавального, туристичного спрямування. При врахуванні широти та відсутності конкретності даного підходу, рекреаційною територією можна назвати будь-яке обмеження - територіальне, що має особливі привабливі для відпочинку властивості, що вірніше відображає поняття «рекреаційний об'єкт».

Г.В. Пашенцева окреслює рекреаційну територію і називає її одним природним комплексом, що розміщено на території рекреаційного та оздоровчого ландшафту, основною метою використання якого є лікування та оздоровлення з метою збереження та не порушення природного стану (Пашенцева Г.В., 2011). Більшість застосовує поняття «рекреаційна територія» при цьому акцентується увага на районах та зонах де є вже відповідна початкова підготовка до великої чисельності відвідувачів для оздоровлення, та заздалегідь підготовлений кваліфікований персонал, саме це описується в тлумачному словнику з екології (Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. 2004). Крім масового відпочинку, оздоровлення та лікування, рекреаційна територія також використовується і для туризму та екскурсій (Фоменко Н.В., 2007).

Житомирщина знаходиться в центрі Житомирської області, яке є складовою Київської міжобласної системи розселення, а саме місто Житомир розташоване в північно-західному районі області (рис. 2.). Житомирщина - територія, що привертає увагу багатьох внутрішніх так і зовнішніх туристів, особливо, коли це стосується космічних питань, тому як це є батьківщина видатного Корольова Сергія Павловича - видатного конструктора ракетно-космічної техніки, або питань Чорнобильської катастрофи, або релігійного туризму. Вдале розташування міста визначило його високу культурну та природну різноманітність. Житомир – це історичне місто, засноване, за легендою, у 884 році на високому березі річки Тетерів біля впадіння в неї річки Кам'янки (Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року). Місто є дуже історичним.

Рис. 2. Історичні межі Житомира

Джерело: [Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року]

На сучасному етапі розвитку рекреація постає перед нами як багатофункціональне явище, оскільки впливає на здоров'я міського мешканця, його соціальну адаптацію, на екологічну ситуацію та економіку території, та інші аспекти життя людини. Міські рекреаційні зони покликані забезпечувати населення різноманітним насиченим відпочинком без відриву від роботи чи навчання та виїзду за межі міського поселення. До міських зон відпочинку висувають особливі вимоги, що стосуються естетичного вигляду, а саме: мальовничість, доглянутість, впорядкованість, різноманітність розважальних, спортивних елементів тощо, тобто все що спрямовано на

забезпечення якісного відпочинку. Також велика увага приділяється законодавчій супровідній документації.

Процес створення зеленої зони територіальної громади регламентується Законом України «Про благоустрій населених пунктів (Про благоустрій населених пунктів : Законом України), спеціальними наказами, постановами та державними будівельними нормами, до яких відносять:

- Державні будівельні норми ДБН 320-92**, ДБН Б-1-3-97 ;
- «Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України», наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 р. ; № 106;
- «Порядок видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах України», Постанова КМ України від 1.08.2006 р. № 1045 ;
- «Про затвердження порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок», Постанова КМ України від 16.05.2007 № 733 .

Рекреаційні зони перебувають у постійному розвитку та трансформації. Безпосередній вигляд міських рекреаційних зон багато в чому обумовлений ключовими природними ресурсами – зеленими насадженнями та водними об'єктами. Озеленення території міста перш за все націлено на поліпшення екологічної ситуації як в місті так і на прилеглих її територіях та на збагачення рекреаційних ресурсів, тобто зелені маси виконують функції очищення від парникових газів (метану, вуглекислого газу, окису азоту тощо).

Місто Житомир має свою систему озеленення, яка складається із трьох груп територій. Перша територія – територія загального користування, до її складу віднесено: складові міської забудови (*парки, сквери, бульвари*) та складові заміської забудови (ліси, лісопарки, гідропарк). Друга територія – територія обмеженого користування – це озеленення насадженнями на ділянках біля громадських та житлових будинків, дитячих закладів, шкіл, промислових підприємства, спортивних споруд, лікарень, аптек, тощо. Третя територія – територія спеціального призначення, що включає озеленення місцевих доріг, вулиць, санаторно-захисних зон, ботанічного саду, кладовищ, військових частин.

Для оцінки особливостей розвитку рекреаційних зон було складено картосхему «Функціональні зони сучасного Житомира» (рис. 3). Дана функціональна структура дає можливість реагувати на вимоги міського транспорту, захищати навколишнє середовище. При цьому паркова рослинність та насадження на берегах водойм існуючих рекреаційних зон вимагають постійного догляду, підтримки та оновлення.

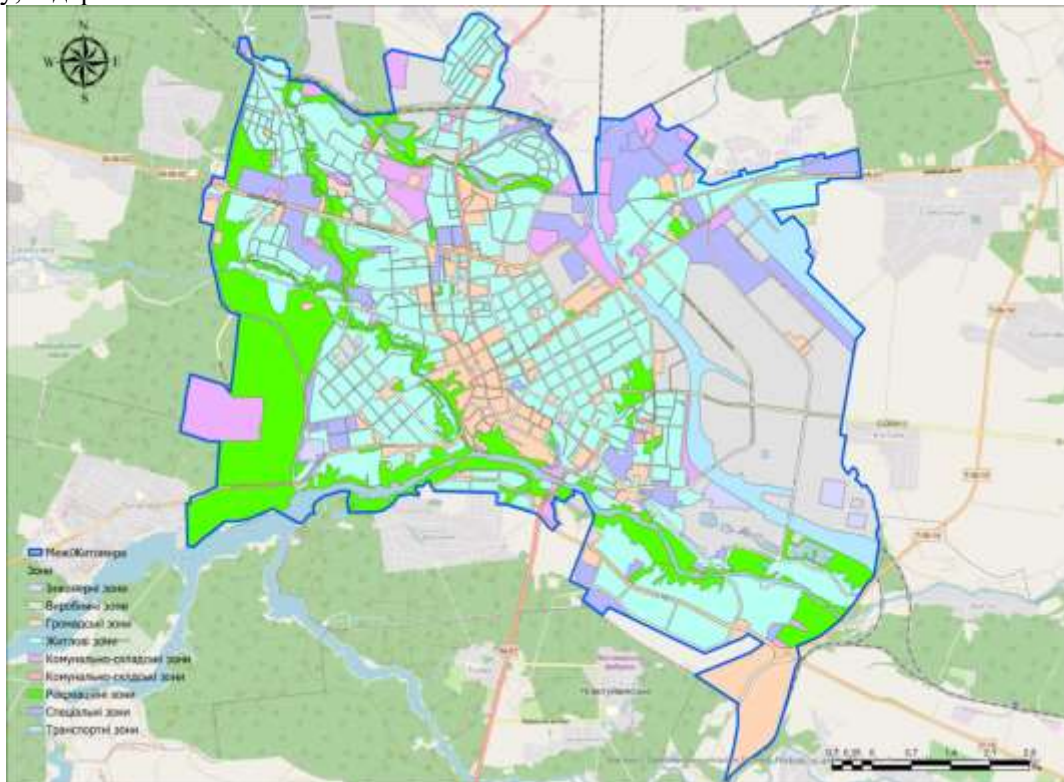

Рис. 3. Функціональні зони сучасного Житомира»

Джерело: побудовано автором за використанням програмного забезпечення Google Dynamic World (станом 25 травня 2024 рік)

У 2014 році загальна площа зелених насаджень в місті Житомир складала 335,0 га., тобто фактична забезпеченість відповідала 77,3% (Генеральний план міста Житомира). Кожного року відбувається реконструкція та оновлення рекреаційно-туристських зон міста. Було збудовано нові сквери та озеленено визначені водоохоронні зони річок, що протікають містом. Станом на 2024 рік в місті Житомирі здійснено озеленення таких територій загального користування як: парк Шодуарівський – нова назва (який нещодавно було перейменовано), його загальна площа складає 60,0 га; Парк центральний – 14,0га ; Ландшафтний парк Лівобережний – 43,0 га ; Ландшафтний парк Східний – 28,0 га тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік озелених територій загального користування

	Об'єкти	Загальна площа, га
1	Парк Шодуарівським	60,0
2	Парк 30-тиріччя Перемоги	19,0
3	Парк Центральний	14,0
4	Ландшафтний парк Лівобережний	43,0
5	Ландшафтний парк Східний	28,0
6	Ландшафтний парк Мальованський	43,0
7	Смолянський ландшафтний парк	13,0
8	Крошенський ландшафтний парк	81,0
9	Сквери	34,0
10	Бульвари	6,0

Джерело: [Генеральний план міста Житомира]

У зоні впливу транспорту, поряд із найбільшими транспортними гілками міста – вулицею Старого бульвару та вулицею Нового бульвару, знаходиться парк Шодуарівський. На його рослинність чинять пригнічуючий вплив транспортні викиди. На трав'яний покрив та дерев'яно-чагарниковий масив парку негативно впливають ерозійні процеси в ґрунтах, пов'язані зі стоянням води після сильних злив наприкінці травня – на початку червня.

Водні об'єкти піддаються забрудненню - як природному, за рахунок цвітіння і заростання, так і антропогенному, за рахунок періодичних стоків і скидів підприємств, неконтрольованого засмічення водою тощо. Практично щорічно склад води досягає критичної позначки щодо вмісту небезпечних для здоров'я людини речовин. З ініціативи екологів та міської адміністрації у цей період забороняється купання (Бутко Т., Степуренко О., 2023). У зв'язку з вищевикладеним річки та ставки перестають бути центральними об'єктами рекреаційних зон (наприклад, міського пляжу), оскільки вони перестають виконувати медико-біологічну та економічну функції.

На території міста знаходиться п'ять об'єктів природно-заповідного фонду, а саме: Ботанічний сад Поліського національного університету – 35,4 га; Гідрологічні пам'ятка природи місцевого значення Радонові джерела – 0,01 га; Геологічна пам'ятка природи місцевого значення Скеля «Голова шацького» – 0,01 га; Геологічна пам'ятка природи місцевого значення Скеля «Чотири брати» - 0,2 га; парк - пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення Шодуарівський – 60 га.

На території міста постійно йде процес усунення недосконалої планувальної структури в галузі рекреації: будуються та впорядковуються нові рекреаційні зони, йде робота над розвитком вже існуючих (рис. 4).

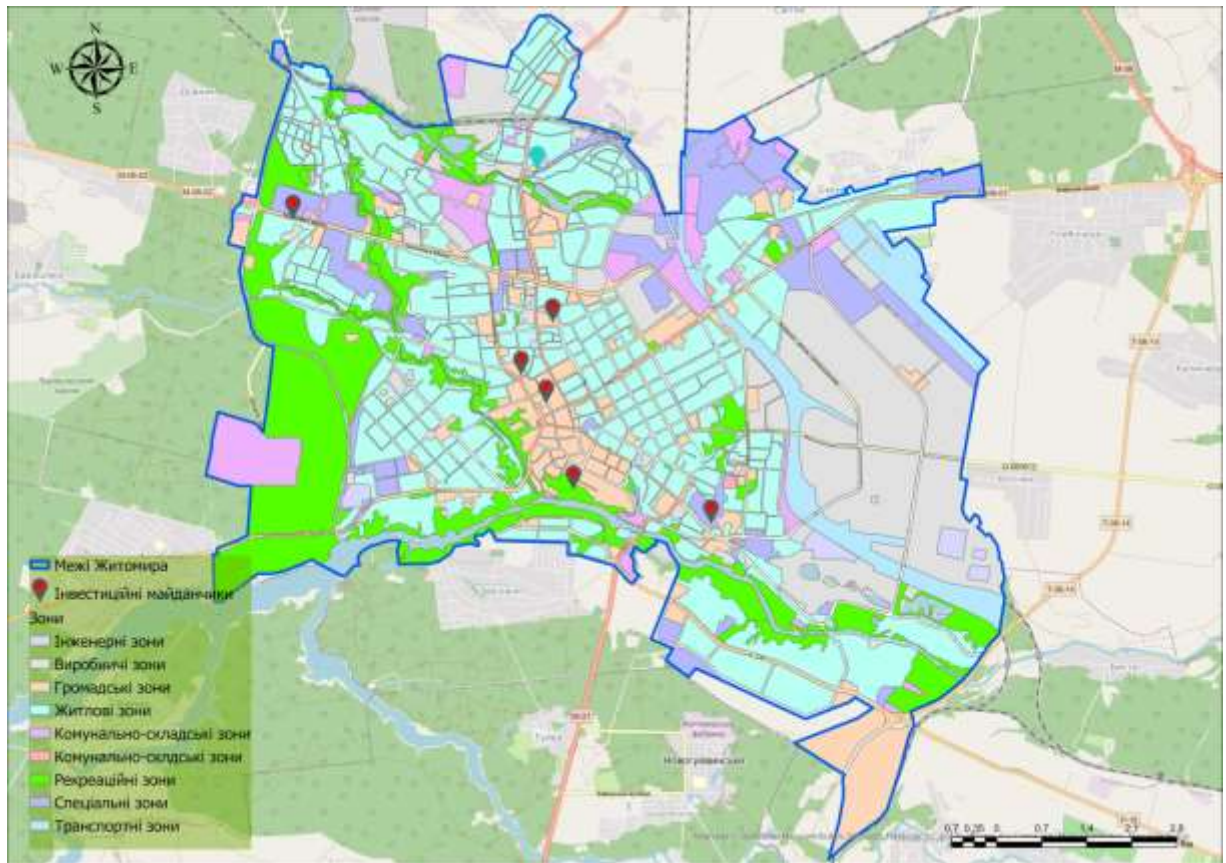

Рис.4. Територіальне місце розташування інвестиційних майданчиків рекреаційних зон міста Житомира

Джерело: побудовано автором за використанням програмного забезпечення Google Dynamic World (станом 25 травня 2024 рік)

- Міські рекреаційні зони у своєму розвитку зіштовхуються з різноманітними перешкодами:
- диспропорції у функціонально-планувальній структурі міста (мала частка рекреаційної зони);
 - недостатність державного фінансування;
 - екологічна небезпека та виснаження природних, у тому числі ландшафтних ресурсів;
 - руйнування об'єктів інфраструктури;
 - транспортна забезпеченість;
 - рекреаційна незадоволеність потреб мешканців у межах однієї зони;
 - інформаційна незабезпеченість населення про існуючі рекреаційні зони.

Крім безпосереднього стану елементів рекреаційної зони існує також проблема їх складу. З одного боку, насичення території різними розважальними, культурними, спортивними елементами підвищує її рекреаційний потенціал, робить її привабливішою для сімейного відпочинку чи відпочинку великої компанії, тому що з'являється орієнтованість задоволення найрізноманітніших запитів і забезпечення якісного відпочинку різного виду. З іншого боку, за рахунок збільшення кількості відпочиваючих багаторазово збільшується навантаження на територію, як на природні, так і на антропогенні ресурси рекреації, підвищується шум, рівень забруднення, посилена експлуатація призводить до зношування та занепаду об'єктів рекреаційної зони.

Висновки. Основними перевагами розвитку рекреації в місті Житомирі є вигідне місце розташування, розвинена транспортна мережа, значний рекреаційний потенціал, що забезпечує розвиток практично всіх видів туризму і відпочинку, різноманітні природні ресурси тощо. Здійснене розмежування території міста на функціональні зони дозволило виявити існуючі та попередити нові можливі загрози в розвитку міста та його територіальному розподілі. Створена територіальна система озеленення міста із трьох груп територій формує основне джерело озеленення міста. Воно відбувається відповідно до законодавчо ухваленої документації у відповідні терміни, та контролюється органами місцевої влади. В місті відбуваються постійні реконструкції старих

майданчиків та скверів, та будуються нові зони для відпочинку. Проведений аналіз показав ряд інвестиційних майданчиків на території міста.

Дослідивши природні та соціально-економічні фактори міста Житомира з точки зору їх впливу на рекреаційний потенціал території, ми дійшли висновку, що Житомир має сприятливі природні умови для розвитку зон відпочинку: рівнинний рельєф, присутність на території водних об'єктів, видове різноманітність рослинності та сприятливий клімат можуть сприяти розвитку рекреаційної системи, представлені різними видами та типами відпочинку.

Список використаних джерел:

- Беркова О. П. Рекреаційний потенціал Житомирської області: тенденції, проблеми, перспективи його використання. *Стратегія розвитку України*. № 1. 2018. С. 81-86.
- Бутко Т., Степуренко О. Купатися у водоймах Житомира не рекомендують – вода не відповідає нормам. URL: <http://surl.li/ubcdr>
- Генеральний план міста Житомира / Житомирська міська рада. Офіційний сайт Житомирської міської ради. URL: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=6283>
- ДБН Б.1.1-15:2012. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження генеральних планів міських населених пунктів. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_b_1_3_97/1-1-0-342
- Земельний кодекс України : від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
- Запотоцький С. П., Голуб Ю. М. Оцінка екосистемних послуг міста Чернігова з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України. *Географія та туризм*. 2023. Вип. 59. С. 25-30.
- Камінецький В. В. Аналіз та оцінка туристично-рекреаційного потенціалу Житомирської області. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 10. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1671> (дата звернення: 02.06.2024). DOI: 10.32702/2307-2156-2018.10.99
- Skydan, O., Pyvovar, P., Topolnytskyi, P., & Prysiashna, T. Analysis of rural areas of Ukraine on the basis of ESA WorldCover 2020. *Scientific Horizons*, 2022. № 25(5), 74-85. – URL: https://sciencehorizon.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Horizons_2022_Vol.%2025,%20No.%205-74-85.pdf
- Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року / Житомирська міська рада. Житомир : О.В. Журавський, 2019. 258 с.
- Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. Екологія : Тлумачний словник. Київ : Либідь, 2004. 375 с.
- Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
- Пашенцева Г. В. Теоретичні підходи визначення сутності дефініції рекреаційна територія. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 212. С. 195–196.
- Про благоустрій населених пунктів : Законом України від 16.09.2008 р. № 509-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
- Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 р. № 105. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>
- Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах : Постанова КМ України від 1 серпня 2006 р. № 1045. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP061045?an=6>
- Про затвердження порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : Постанова КМ України від 16.05.2007 р. № 733. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp070733?an=2>
- Траєкторії розвитку приміських просторів / Мезенцев К. В., Провотар Н. І., Гнатюк О. М. та ін. *Наук. вісник Херсонського держ. університету. Сер. Географічні науки*. 2020. № 13. С. 63–75. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2020-13-7>
- Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ : Центр навч. літератури, 2007. 312 с.
- Черчик Л. М. Формування ринкових відносин у рекреаційному природокористуванні : монографія. Луцьк : ЛДТУ, 2006. 351 с.

Reference

- Berkov, O. P. (2018). Recreational potential of the Zhytomyr region: trends, problems, prospects of its use. *Development strategy of Ukraine*, 1, 81-86.
- Butko, T., & Stepurenko, O. (2019). *Swimming in Zhytomyr reservoirs is not recommended - the water does not meet the standards*. <http://surl.li/ubcdr>
- Zhytomyr city council. (2019). General plan of the city of Zhytomyr. *Official site of the Zhytomyr City Council*. <https://zt-rada.gov.ua/?pages=6283>
- Research and Design Institute of Urban Planning. (2012). *Composition, content, procedure for development, approval and approval of master plans of urban settlements*. (ДБН В.1.1-15:2012). https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_b_1_3_97/1-1-0-342.
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). *Land Code of Ukraine*. (Law of Ukraine № 2768-III). <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Zapotocki, S. P., & Golub, Yu. M. (2023). Assessment of ecosystem services of the city of Chernihiv with the beginning of the full-scale invasion of russia on the territory of Ukraine. *Geography and tourism*, 59, 25-30.
- Kaminetskyi V. V. (2018). Analysis and evaluation of the tourist and recreational potential of the Zhytomyr region. *Public administration: improvement and development*. 10. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1671> (дата звернення: 02.06.2024). DOI: 10.32702/2307-2156-2018.10.99
- Skydan, O., Pyvovar, P., Topolnytskyi, P., & Prysiashna, T. (2022). Analysis of rural areas of Ukraine on the basis of ESA WorldCover 2020. *Scientific Horizons*, 25(5), 74-85. https://sciencehorizon.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Horizons_2022_Vol.%2025,%20No.%205-74-85.pdf
- Zhytomyr City Council. (2019). *Concept of integrated development of Zhytomyr until 2030*. O.V. Zhuravskiy.
- Musienko, M. M., Serebryakov, V. V., & Brion, O. V. (2004). *Ecology: Explanatory dictionary*. Lybid.
- Verkhovna Rada of Ukraine. (1991). *About environmental protection*. (Law of Ukraine № 1264-XII). <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Pashentseva, G. V. (2011). Theoretical approaches to determining the essence of the definition recreational territory. *Culture of the peoples of the Black Sea region*, 212, 195–196.
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2008). *About the improvement of settlements*. (Law of Ukraine № 509-VI). <http://zakon2.rada.gov.ua>
- Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine. (2006). *On the approval of the Rules for the maintenance of green spaces in populated areas of Ukraine*. (Order No. 105).
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2006). *On the approval of the Procedure for removing trees, bushes, lawns and flower beds in populated areas*. (Decree No. 1045). <https://ips.ligazakon.net/document/KP061045?an=6>
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2007). *On approval of the procedure for dividing forests into categories and allocation of specially protected forest areas*. (Decree No. 733). <https://ips.ligazakon.net/document/kp070733?an=2>
- Mezentsev, K. V., Provotar, N. I., Hnatyuk, O. M., Melnychuk, A. L., & Denysenko, O. O. (2020). Development trajectories of suburban spaces. *Nauk. Herald of the Kherson State University. Ser. Geographical sciences*, 13, 63–75. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2020-13-7>
- Fomenko, N. V. (2007). *Recreational resources and resort science*. Education Center. of literature. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>
- Cherchik, L. M. (2006). *Formation of market relations in recreational nature use*. LDTU.

Надійшла до редколегії 09.02.2024
Прийнята до друку 25.03.2024